

**Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola
és Kollégium**

Ásotthalom, Kiss Ferenc krt. 76.

**Egészségnevelési és környezeti nevelési program
2. kötet**

2004.

Bevezetés

Az ENSZ Egészségügyi Világszervezete (WHO) megfogalmazása szerint az iskola az oktatási nevelési feladatokon túl egy egészségfejlesztő intézmény is, amely folyamatosan fejleszti környezetét. Ez elősegíti azt, hogy az iskola az élet, a tanulás és a munka egészséges színtere legyen.

Mi az egészség, az egészségfejlesztés és az egészségnevelés?

Az **egészség** nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szociális jólét állapota. Ezen meghatározás (WHO) Alkotmánya, 1948.) helyes kiindulópont, de mindenképpen hangsúlyozni kell, hogy az egészség nem passzív állapot, hanem folyamat, amely életmódunkkal, környezetünkkel kapcsolatban van. Az egészség megőrzése elengedhetetlen, fontos eszköz életcéljaink megvalósítása során.

Az **egészségfejlesztés** az összes nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, így magában foglalja a korszerű *egészségnevelés, a prevenció, a mentálhigiénia, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önségítés* feladatait, módszereit. Iskolánk egészségnevelési programja a fenti témaköröket kiemelt feladatként kezeli. Az egészségfejlesztés folyamata elengedhetetlen, hiszen képessé teszi az embereket arra, hogy egészségüket kontrollálják, javítsák.

Az egészség megtartása és fejlesztése elképzelhetetlen az egészségnevelés nélkül. Az **egészségnevelés** olyan változatos kommunikációs formákat használó, tudatosan létrehozott tanulási lehetőségek összessége, amely az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkézségeket bővíti az egyén és környezetében élők egészségének előmozdítása érdekében.

Jogszábeli háttér

Az alábbi felsorolás tartalmazza azokat a jogszabályokat, melyek az iskola és az egészségvédelem, egészségfejlesztés szoros kapcsolatára utalnak.

1. A 2003. évi LXI. törvénnyel módosított 1993. évi LXXIX. törvény a Köznevelésről 48. § (3) bekezdés.
2. A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. (XII.17.) Kormányrendelet.
3. A 96/2000. (XII.11.) országgyűlési határozattal kiadott „Nemzeti stratégia a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására”.
4. A 1036/2003. (IV.12.) Kormány határozat a 96/2000. Országgyűlési határozat rövid és középtávú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról.
5. A 46/2003. (IV.16) Országgyűlési határozat, az Egészség Évtizedének Johan Béla Programjáról.
6. A nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény.
7. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 38. § (1) és (2) bekezdése.
8. Az iskolaegészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX.3.) Népjóléti minisztériumi rendelet 2. és 3. számú melléklete.
9. A kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető, betegségek megelőzését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról szóló 51/1997. (XII.18.) Népjóléti minisztériumi rendelet.
10. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.

Az egészségnevelés célja

Társadalmunk egyik alapvető gondját ma az életminőség romlása, az indokolatlan halálozások arányának rohamos emelkedése okozza.

Az egészségnevelés legfontosabb célja és feladata az elsődleges prevenció, a betegségeket előidéző tényezők korai felismerése és elkerülésére irányuló tevékenység, ami a veszélyeztetett emberekre irányul. A veszélyeztetett csoportok közül az általános iskolások, és a középiskolások a leginkább veszélyeztetettek, hiszen fiatal szervezetük állandó fejlődésben van és az egészséges felnőtté válás folyamatát számos veszélyforrás fenyegeti (dohányzás, alkohol, kábítószer, AIDS, stb.). A veszélyforrások szakszerű megismerése, kivédése, helyes kezelése – a szülőkkel közösen – az iskolai oktató-nevelő tevékenység egyik kiemelkedően fontos és nehéz feladata.

Az iskolai egészségnevelés célja, hogy a tanuló megértse a saját egészségvédelmének jelentőségét, és rendelkezzen azokkal a szükséges ismeretekkel, jártasságokkal, amelyekkel környezetét, egészségi feltételeinek javítását, az egyes emberek, valamint a közösség egészségének a védelmét cselekvően megteremtheti.

Az egészségnevelési program célja, hogy a tanulók ismerjék meg az egészségvédelem kiemelt kérdéseit, így:

- Az életkorral járó biológiai, pszicho-higiénés, és életmódbeli tennivalókat
- A társkapcsolatok egészségi, etikai kérdéseit
- Az egészségre káros szokásokat
- Az antihumánus szenvedélyek problémakörét
- Az egészséges életvitelhez szükséges képesség fejlesztésének lehetőségeit
- Az egészség = érték tudatosítását

A program kidolgozásával az is a célunk, hogy eredményeképpen csökkenjenek az ártótényezők és erősödjenek a személyiségfejlesztő hatások:

- Információközlés: az életkorral bővülő és mélyülő ismeretek átadása

- Önismeret fejlesztés: pozitív énkép, önbecsülés kialakítása, belső lelki egyensúly megteremtése
- Társismeret fejlesztés: kapcsolatok, társkapcsolatok, csoportszerveződés, csoportban folyó munka, tájékozódás a társas környezetben, a társas kapcsolatokban
- Döntéshozó képesség fejlesztése: tanulják meg a lehetséges döntések közül, a körülmények ismeretén alapuló legjobb választás meghozatalát, tanulják meg a pozitív minták követésének értékét, szerezzenek jártasságot a veszélyhelyzetek felismerésében, kezelésében
- Stressz-kezelés: ismerjék meg a valós élethelyzetekben keletkező szorongások feloldásának technikáit, az egészséges és biztonságos élet értékeit
- Egészség-szemléletű magatartás kialakítása: az egészséges életmód testmozgás, a helyes táplálkozás, a káros szerek fogyasztásának elutasítása, az egészségi állapot rendszeres felülvizsgálata, stb.

A megelőzés területei

Az *elsődleges megelőzés* a betegségeket előidéző tényezők korai felismerésére és elkerülésére irányuló tevékenység. Az egészségfejlesztés az egészségi állapot erősítésére irányul. Ide tartozik többek között, pl.:

- Az egészséges táplálkozás
- Aktív szabadidős tevékenységek
- Mindennapos testmozgás
- Személyi higiéné
- Lelki egyensúly megteremtése
- Harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása és fenntartása
- Családtervezési módszerek
- Egészségkárosító magatartások elkerülése
- Járványügyi- és élelmiszerbiztonság megvalósítása
- Fogorvosi ellátás, ellenőrzés rendszeres igénybevétele

A másodlagos és harmadlagos megelőzés a már meglévő betegségeknek és hatásainak a feltartóztatását vagy lassítását kívánja elérni korai kórmegállapítás és megfelelő kezelés révén, vagy a betegség visszatérését akadályozza, illetve az idült állapot súlyosságának csökkentését célozza, például hatékony rehabilitáció segítségével.

Az egészségnevelési tevékenységnek át kell szőnie az iskolai élet egész területét, hiszen jól tudjuk, hogy az oktatási tevékenység mellett a mindennapok gyakorlatában alapvető szociális technikák gyakorlása is folyik. Az egészségnevelés nem egy-egy pedagógus feladata. A tanári testület minden tagjának személyes példamutatással kell pozitív mintát adnia.

Országunk egészségi állapot mutatóit elemezve megállapíthatjuk, hogy Magyarországon nagyon kedvezőtlenek a népegészségügyi adatok. Kiemelkedően magas a keringési-, daganatos-, az emésztőrendszeri- és pszichés megbetegedések száma. Ha belegondolunk, – életmódbeli-, táplálkozási szokásainkat vizsgálva – nincs min csodálkoznunk, láthatunk összefüggéseket. A minden szinten rohanó, hajszolt életmód, a folyamatosan fokozódó tempó, és elvárások törvényszerűen felőrlik az emberek többségének egészségét. Nincs ételünk, nincs italunk, amiben ne lenne tartósítószer, („E-330, E-stb. vitamin”), állományjavító, ízfokozó, színezékanyag, nem beszélve a mennyiségi és minőségi termelést-termesztést „segítő” vegyszerek tonnáiról, ami végső soron bennünk gyülemlik föl! Az anyagi haszon érdekében bárkin és bármin keresztül gázoló nagyipar és kereskedelem szemében mi egyszerű állampolgárok nem egészséges életre vágyó emberek vagyunk, hanem egyszerűen „a fogyasztó”, egy statisztikai adat, akinek szerepe – a fogyasztó társadalom létszámának növelésén túl – az élet körforgásában mindössze annyi, hogy a profit alapjául szolgáló apró fillért, forintot, dollárt számára beszolgáltassuk.

A kormány megalkotta az Egészség Évtizedének Nemzeti Programját (2001-2010). Hazánk csatlakozása az Európai Unióhoz lendületet ad a program sikeres végrehajtásához. A program célja, hogy minden magyar állampolgár a lehető

leegészségesebben éljen és ennek eredményeképpen 10 év elteltével legyen 3 évvel magasabb a születéskor várható élettartam, mindkét nem esetében.

A program a cél elérését két úton határozza meg:

1. az állampolgárok egészségének védelme és fejlesztése.
2. a főbb betegségek, halálokok gyakoriságának csökkentése.

A program prioritásai a lakosság egészségi állapotának egészségügyi gondjaiból indulnak ki.

Cél:

1. Már a fogantatástól kezdve biztosítani az egészséges élet lehetőségét mindenkinek.
2. A család mellett az iskola váljék az egészségfejlesztés alapvető színterévé. El kell érni, hogy a tanulók az egészséget értékként kezeljék.
3. Elfogadtatni, hogy az ifjúság egyszer elmúlik (s ha egyszer elmúlt, vissza már nem kapod...), az időskori betegségek elkerülését ifjúkorban kell elkezdni.

Az egészséges életmódra való nevelés nemcsak azért feladatunk, mert a program céljainak megvalósításában az iskolát is megjelöli, hanem azért is, mert a tanulók idejük nagy részét itt töltik, így nyílhat lehetőségünk arra, hogy ebből a „munkából” is kivegyük a részünket.

Ne feledjük az egészséges életmódra való nevelés három fő irányát:

1. testi nevelés
2. lelki nevelés
3. szociális nevelés.

Az egészséges életmódra nevelés fontosabb alapirányai:

- általános egészségügyi ismeretek
- egészséges táplálkozás
- személyi környezet és higiénia
- rendszeres testmozgás
- károsító hatások csökkentése
- betegségek megelőzése

Iskolánk egészségnevelési céljai

1. Rövid távú céljaink:

- Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretanyagok elsajátíttatása: egészséges táplálkozás, a káros szenvedélyek (alkoholfogyasztás, dohányzás, stb.) következményeinek tudatosítása, a rendszeres testedzés fontosságának hangsúlyozása, az „ép testben ép lélek” mondásunk igazságtartalmának igazolása, bizonyítása.
- Az emberi test élettani folyamatainak megismerése kapcsán az ok-okozati összefüggések feltárása (prevenció).
- Küzdelem a drogfogyasztás ellen.
- A lehető legtöbb alkalommal (a lehető legtöbb pedagógus tolmácsolásában) tudatosodjon, hogy a legfőbb kincsünk az egészségünk, amelyet elveszítenünk – saját hibánkból különösen – nagy bűn.

2. Középtávú céljaink:

- Tanulóink komplex ismeretekkel rendelkezzenek az egészségmegőrzés terén.
- Értsék meg, hogy egészségük megőrzéséért tudatosan kell cselekedniük.
- A diákok ismerjék föl környezetükben is a negatív hatásokat, erősödjön meg bennük a „nemet mondás” képessége.

3. Hosszú távú céljaink:

- Olyan ismeretanyaggal rendelkező tanulók nevelése, akik felnőttként maguk, szeretteik és a környezetükben élők egészségére is vigyáznak. Életmódjukat, tetteiket a tudatos egészségmegőrzés jellemzi, harmonikus, vidám, kiegyensúlyozott életet élnek.

Az iskolai egészségnevelés területei

- Az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- A szenvedélybetegségekkel való foglalkozás, a dohányzás, az alkoholfogyasztás, a droghasználat megelőzése
- A szexuális felvilágosítás a szexuális nevelés, a családtervező magatartás alapjai, az AIDS megelőzése
- A betegség, és a gyógyulást segítő magatartások (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat)
- A környezeti ártalmak (zajártalom, rezgésártalom, levegőszennyezés, vízszennyezés, talajszennyezés, hulladékkezelés)
- A testedzés, a mozgás, a helyes testtartás
- Személyes biztonság (kockázatvállalás, közlekedés)
- A testi és a lelki higiénia
- Barátság, párkapcsolatok
- A fogyatékosok és a hátrányos helyzetűek elfogadása, integrációja

Iskolánk egészségneveléssel összefüggő feladatai

1. Egészséges életmódra nevelés a tanítási órákon
2. Mindennapos testmozgás
3. Iskolai étkeztetés
4. Személyiség fejlesztése, mentálhigiénés koncepció
5. Küzdelem a káros szenvedélyek és a kábítószer fogyasztása ellen
6. Problémakezelés az iskolaorvossal és a védőnővel együttműködve
7. Szülők és a család bevonása a programokba
8. Környezeti nevelés

1. Az egészséges életmódra nevelés a tanítási órákon

Célok:

- Alapvető ismeretek átadása
- Az egészséges életmóddal kapcsolatos tananyagok hangsúlyozott tanítása
- A tanulók ráébresztése arra, hogy életmódjuk és környezetük nagymértékben befolyásolják egészségi állapotukat
- Hasonlítsuk össze más országokban az egészségügy különböző vonatkozásait, illetve a tudatos egészségmegőrzés eltérő módjait
- Ismerjék meg a tanulók a legáltalánosabb betegségeket, valamint az egészségi állapot és életmód közvetlen összefüggéseit
- Fel kell hívni tanulóink figyelmét a civilizációs betegségekre, kockázati tényezőkre
- Ismerjék meg saját testük felépítésének és működésének alapjait, az egészséges életmód szabályait
- Mindig az adott ismeret, a mindennapi élet, az egészséges életmód kapcsolata legyen a lényeg
- A tudatos környezetvédelem nemcsak egészségügyi, hanem társadalmi feladat is
- A tantárgyi és tantárgyak közötti koncentrációs lehetőségek alkalmazása.

Az egészséges életmódra nevelés elsőrendű célja a tananyag ismeretanyagának elmélyítése, az összefüggések megláttatása, a megelőzés jelentőségének tudatosítása. Bár a biológia elsőrendű szerepet tölt be abban, hogy kialakítsa az egészséges környezet és az egészséges életmód iránti igényt, a tantárgyak közötti koncentráció hangsúlyozása, alkalmazása e téren különösen jelentős.

Tulajdonképpen nem is létezik olyan tantárgy, amelyik valamilyen módon ne tudná szolgálni az egészséges életmódra nevelést. Bár az oktató-nevelő tevékenység, az

egészséges életmódra nevelés alapvetően az iskolában történik, nem csak egy-egy tanórán és nem csak az iskolán belül kell megvalósulnia, hanem mindenütt, a hétköznapi életben is! Ez *minden felelősségtudó ember feladata és kötelessége!* Az egészséges életmódra való nevelésre sok lehetőség van iskolán kívül is pl.: kirándulások, kiállítások, előadások, ismeretterjesztő filmek megtekintése, stb.

Az egészséges életmódra való nevelés lehetséges módjai:

- A tanítási órák keretén belül az egészséges életmóddal kapcsolatos tananyagok hangsúlyozott oktatása
- Az egészséges életmóddal kapcsolatos tananyagok szóbeli számonkérése
- Igényes házi dolgozatok készítése, pl. a helyes táplálkozásról, a személyi higiéniaról, a környezetet károsító hatásokról, a rendszeres testmozgás szükségességéről, a betegségek megelőzéséről, stb.
- Kiselőadások készítése, pl. a gyógynövényekről, védőoltásokról, vitaminokról, természetvédelmi területekről, kórokozókról, stb.
- Az oktatás során elsődleges feladatunk a megelőzés, ami az eddigi módszerekkel segíthető, megvalósítható
- A szemléltetés minden formáját használjuk ki, pl. szakkönyvek, lexikonok, tájékoztatók, kirándulások, állatkert, botanikus kert, stb.
- Vitafórum szervezése az egészséges életmóddal kapcsolatos témakörökben
- Egészségügyi vetélkedő megszervezése
- Szorgalmi feladatok értékelése és egyben annak elérése, hogy az egészséges életmód és az egészséges környezet kialakítása igényné váljon
- Önálló ismeretszerzés igényének kialakítása, pl. érdekességek gyűjtése könyvekből, szelektált TV nézés, szakfolyóiratok,

szakkönyvek olvasása, rendszeres könyvtárlátogatás, napi tájékozottság.

Minden pedagógustól elvárható, hogy minden tanórán pozitív példát mutasson. Különösen fontos feladat hárul az osztályfőnökökre, a biológia, a kémia és a testnevelés szakosokra. A 28/2000. (IX.21.) Oktatási minisztériumi rendelet az osztályfőnöki órákra meghatározott óraszámban kötelező, egészségvédelmet szolgáló tananyagot ír elő. Biztosítani kell az egészséges életmódhoz szükséges tárgyi és létesítményi feltételeket. Az iskola feladata, az egészségügyi szűrések megszervezése és számontartása, valamint a munkahelyi környezet értékelése, a balesetek megelőzése, a biztonsági előírások betartása.

Az egyes évfolyamokon és tantárgyakban meghatározott témakörök:

9. évfolyam – Egészséges életmód, serdülés

Biológia óra

1. A bőr egészségtana, serdülőkor

- A bőr a szervezet külső védelmi vonala
- A bőr egészsége, betegségei és higiénája
- Körömápolás
- Hajápolás

2. A mozgás egészsége

- A csontok egészsége (csonttörés, típusai, kezelése)
- Csontritkulás
- Helyes testtartás
- Izmok egészsége
- Az ízületek egészségtana
- Rándulás, ficam

3. A táplálkozás egészségtana

- Normális táplálkozás (táplálkozási piramis)

- Alternatív táplálkozási módok
- Megfelelő mennyiségű folyadék bevitel fontossága
- A szájüreg higiénája
- A gyomor betegségei
- A bélflóra védelme
- A máj egészségtana (az alkohol hatásai)
- Hasmenés, székrekedés

4. A légzőszervrendszer egészségtana

- A tüdőfelépítése, szerepe
- A tüdő betegségei, megelőzésük, kezelésük
- A dohányzás hatásai

5. Az érzékszervek egészségtana

- A szem betegségei és kezelésük, a megelőzés lehetőségei
- A fül betegségei és kezelésük, a megelőzés lehetőségei

6. A nemi szervek egészségtana

- A nemi szervek szerepe, felépítése, működése
- A nemi szervek betegségei a betegségek kezelése, a megelőzés lehetőségei
- A nemi úton terjedő betegségek kezelése, a megelőzés lehetőségei

7. A betegségek okai, gyógyszeres kezelési lehetőségek

Osztályfőnöki óra

1. Egészséges életmód

- Helyes táplálkozás
- Dohányzás, alkohol, drog, hatásai
- Rendszeres sportolás

- Higiénias viszonyok
- Betegségek megelőzése

2. A serdülés

- A bőr egészségtana (pattanások, mitesszerek)
- A nemi szervek működése és egészségtana
- Szexuális felvilágosítás

Testnevelési óra

1. Balesetek megelőzése (rándulás, ficam, csonttörés, stb.)
2. A rendszeres sportolási lehetőség
3. A helyes testtartás
4. A sport testet-lelket ápoló hatása

Szakmai előkészítő gyakorlat

1. Az érzékszervek egészségtana (zajvédelem, rezgésvédelem, a szem védelme, a bőr védelme stb.)
2. Balesetek megelőzése (helyes eszközhasználat, védőeszközök, védőfelszerelések)

10. évfolyam – Nyomás alatt, helyem a világban, én és mások

Biológia

1. Az idegrendszer egészségtana
 - Fejfájás, migrén
 - Epilepszia
 - Agyi érbetegségek
 - Neurózis
 - Depresszió, öngyilkosság
2. A hormonrendszer egészségtana
 - Növekedési hormonok

- Női nemi hormonok
- Férfi nemi hormonok
- Fogamzásgátlás hormontartalmú szerekkel

Testnevelési óra

1. A teljesítmények fokozásának módszerei
2. A dopping és következményei

Osztályfőnöki óra

1. A felnőtté válás problémái

- A szülőkkel való kapcsolat változása, a jó kapcsolat kialakítása
- Milyen szülő lennék én? Hogyan csinálnám én?
- A reális önkép, az önkép fejlesztése, példakép
- Probléma felismerés, problémakezelés, probléma megoldás
- Bizalmi viszony kialakítása valakivel, segítségnyújtás
- Alkohol és kábítószer
- Helyünk a világban – életcélok
- Nyitottság mások irányában, barátság

2. A nemi élet

- Szerelem
- Lelki érettség
- Fogamzásgátlás
- Nemi úton terjedő betegségek

Szakmai alapozó gyakorlat

1. Balesetvédelem

11. évfolyam – Hogyan tovább? Melyik úton?

Munkavédelem

Fiúk (erdészeti szakmunkás):

- Erdészeti Biztonsági Szabályzat
- Zaj- és rezgésvédelem
- Kullancs által terjesztett betegségek
- Védőfelszerelések
- Vegyszerhasználat
- Baleset megelőzés
- Elsősegélynyújtás
- Orvosi vizsgálatok szerepe, rendje
- Szűrővizsgálatok

Lányok (virágkötő-berendező):

- Elsősegélynyújtás
- Növényvédő szerek, vegyszerek hatásai az emberi szervezetre
- A bőr és a körmök védelme
- Orvosi vizsgálatok szerepe, rendje
- Szűrővizsgálatok

Osztályfőnöki óra

1. Párvalasztási tanácsadás
2. Munkahely keresési technikák
3. Párkapcsolatok, házasság, családtervezés

Szakmai gyakorlat

1. Balesetvédelem

12. évfolyam – Felelősség a közösségért

Osztályfőnöki óra

1. A közösség
2. Család – szülő – gyermek viszonya
3. Egy átlagos magyar család problémái, megoldási lehetőségek
4. Felelősség a családtagokért
5. Szülőtipusok – Te milyen szülő lennél?
6. Baráti társaság
7. Munkahelyi közösség
8. Emberekkel való bánásmód

Szakmai gyakorlat

1. Balesetvédelem

2. Mindennapos testmozgás

Az egészségügy Világszervezet (WHO) 1948-as alkotmányában megfogalmazott meghatározás szerint az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki szociális jól-lét állapota.

A közoktatási törvény módosítása megteremtette a mindennapi egészségfejlesztő testmozgás jogszabályi feltételeit a közoktatásról szóló törvény 52. § (9), (10), valamint az 53 § (9) bekezdéseiben foglaltak, továbbá a Nemzeti alaptanterv kiadásáról szóló 243/2003. (XI.17.) kormányrendelet keretei között.

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás program célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel, hiszen tapasztaljuk, hogy a modern kor és az azzal együtt járó technológiák az embert olyan életmódba kényszeríthetik, amely a mozgásszegény életmódhoz, a fizikai képességek hanyatlásához vezethet, áttételesen előidézve ezzel a szellemi tevékenység romlását is.

A testnevelés mindig nagy szerepet játszott az egészséges életmód kialakításában. A társadalom jobban meg tudja valósítani céljait egészséges, edzett emberekkel. Az egészség kialakítását az iskolában kell megalapozni rendszeres testedzéssel, sporttal. Amennyiben a testi készség- és képességfejlesztés ebben a korszakban elmarad, az később nehezen pótolható.

Az orvostudomány és a sporttudomány kutatási eredményei szerint a tanulóknak napi 90 perc fizikai terhelésre van szükségük ahhoz, hogy életkoruk, és nemük sajátosságai szerint harmonikusan fejlődjenek.

Az életkori sajátosságokból adódóan a természetes mozgás- és játékigényt figyelembe véve kívánatos, hogy a tanulók szervezett kertek között vegyenek részt testnevelési órai és tanórán kívüli testnevelésen, ahol a tantervi anyaggal, és a célszerű, aktív mozgással elősegíthető a testi és lelki egészség kialakítása.

Az egészségfejlesztő testmozgás megvalósulásához szükséges szempontok:

- Minden tanuló minden nap vegyen részt testmozgás-programban
- Minden testnevelési foglalkozáson megtörténjék a keringési- és légző-rendszer megfelelő terhelése
- Minden testnevelési órán legyen gimnasztika, benne a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását célzó gyakorlatanyag és légzőtorna
- A testnevelési tananyag egészében legyünk figyelemmel a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartására, különösen a fitességi mérések és az izomerősítések különböző testhelyzeteiben
- Minden testnevelési foglalkozás jelentsen örömet és sikerélményt még az eltérő adottságú tanulóknak is
- Érvényesüljenek a testnevelés és a sport személyiségfejlesztő hatásai a teljes mozgás-programban
- A testmozgás-program tanítson életmód-sportokat, életminőség-sportokat, olyan sportokat, melyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében
- A testmozgás-program játékokat és táncot is tartalmazzon.

A megvalósítás területei:

- A testnevelési órákon, a tantervi anyag teljesítése a fenti kiemelt szempontok figyelembe vételével. Ellenőrzés egy-egy tantervi rész elsajátítása után.
- Könnyített testnevelési foglalkozások az e csoportba tartozó tanulók számára, orvosi besorolás szerint
- Tanórán kívüli testnevelési lehetőségek

Diáksportköri foglalkozások

Házibajnokságok

Labdarúgás

- Kispályás évfolyam bajnokság
- Évfolyambajnokok körmérkőzés sorozata

Kézilabda

- Osztályok közötti bajnokság

Kosárlabda

- Osztályok közötti bajnokság

Sakk

- Egyéni évfolyam bajnokság
- Egyéni iskola bajnokság
- Iskolák közötti versenyek

Asztalitenisz

- Egyéni évfolyam bajnokság
- Egyéni iskola bajnokság
- Iskolák közötti versenyek

Konditermi bajnokságok

- Fekvenyomás
- Guggolás
- Húzódzkodás
- Felülés

Sportfoglalkozások

Labdarúgás: a tehetséges tanulók iskola válogatottba való felkészítése

és részvétel az alábbi versenyeken-bajnokságokon:

- Szeged város középiskolái közötti kispályás labdarúgó-bajnokság
- Térségi középiskolák közötti kispályás labdarúgó-bajnokság
- Térségi középiskolai kollégiumok közötti kispályás labdarúgó torna

Kézilabda: a tehetséges tanulók iskola válogatottba való felkészítése

és részvétel az alábbi bajnokságokon:

- Térségi középiskolák közötti kézilabda-bajnokság
- Térségi középiskolai kollégiumok közötti kézilabda torna

Egyhetes nyári tábor

- Közvetlen kapcsolat az iskolaorvossal, védőnővel és az ifjúságvédelmi felelőssel
- Általános fizikai teherbíró képesség mérése az OM megbízásából a Testnevelési Bizottság által összeállított tesztek alapján, melynek részei:
 - Hajlékonysági teszt
 - Dinamikus láberőt mérő teszt
 - Törzserőt mérő teszt
 - Funkcionális karerőt mérő teszt
 - Futási sebességet mérő teszt
 - Kardio-respiratikus állóképességi teszt
- A tantestület tagjainak példamutatása a rendszeres testedzés egészségmegtartó szerepének tudatosítása terén
- Kondicionáló foglalkozások
- Túrák
- Tanár-diák mérkőzések

3. Iskolai étkeztetés

Magyarországon kiemelkedően magas a kardiovaszkuláris és daganatos betegségekből eredeztethető halálozások száma. Ennek a kedvezőtlen helyzetnek nagyfokú javulását lehet elérni helyes táplálkozással. Hogy mely korban milyen táplálék-összetétel jelenti a helyes táplálkozást, erről a nézetek folyamatosan változnak, még a hivatalos, úgynevezett tudományos álláspont szerint is. (Gondoljunk csak az előző néhány évben hogyan változott a margarin, vagy a zsír fogyasztásának megítélése. Vagy a tudományos nézetek mellett jelentkező alternatív táplálkozási elképzelések nem mindegyike abszurd, vannak olyanok, amelyeket érdemes lenne vizsgálni, s amennyiben igazságtartalmuk igazolást nyert, az arra érdemeseket be kellene emelni a hivatalos nézetek közé.)

Az átlagos magyar étkezési szokások miatt Magyarországon magas a túlsúlyos fiatalok aránya, bár ez a jelenség iskolánkban – az erdészeti szakmunkás szakma sok fizikai munkavégzést és esetenként nagy megterhelést igénylő jellegéből adódóan – kevésbé jellemző. Előfordul országunkban az alultápláltság kérdése is, de iskolánkban az előző indoklás miatt ez sem jellemző.

Az iskolai egészségtervnek a helyes táplálkozásra, az elfogyasztásra kerülő ételek megfelelő mennyiségére és minőségére, valamint az elfogyasztás módjára egyaránt figyelemmel kell lennie.

A gyermek étkezése, a fejlődő szervezet speciális igényei miatt, különös gondosságot, szakmai ismereteket követel. Az iskolai étkeztetésben kiemelten fontos a táplálkozási ismeretekben való széleskörű tájékozottság, jártasság. Iskolánkban az élelmezésvezető, és a konyhai dolgozók mindannyian megszerezték a munkakörük betöltéséhez szükséges szakmai képesítéseket. Jártasságot szereztek a modern, tudományos étrend összeállításában. Változatosan elkészített ételekkel, – az ifjúság normális testi-lelki fejlődéséhez

szükséges vitaminokat, ásványi anyagokat biztosító – fogásokkal járulnak hozzá napjában háromszor, tanulóink egészséges táplálkozási igényének kielégítéséhez.

Ahhoz, hogy meg tudjunk felelni az egészségfejlesztéssel kapcsolatosan iskolánkkal szemben megfogalmazott elvárásoknak, az alábbi – központilag meghatározott – szempontokat okvetlenül figyelembe kell venni:

- El kell érni, hogy a gyermekek nagy része, de leginkább a veszélyeztetettek az iskolában étkezzenek. Ezt a szempontot iskolánk maradéktalanul teljesíti, ugyanis minden tanulója az iskolában étkezik!
- Az étkezést biztosító – **akár az iskola, akár vállalkozó** – a kornak megfelelően, bizonyíthatóan állítsa össze az étlapot. Tanulóinknak szerencsére helyben tudunk főzni az iskola konyhájában, az ebédet az iskola ebédlőjében fogyasztják el. Az étrendet az e téren szükséges képesítést szerzett élelmezésvezető a kor szellemének megfelelően állítja össze, a diákönkormányzat által az iskola felé továbbított diákigényeket is figyelembe véve.
- Legyen képzett az élelmezésvezető. Az előzőekben erről, ennek meglétéről már tettem említést.
- Iskolánkban pillanatnyilag nincs mód egyes beteg gyermekek külön konyhas étkeztetésére. Megjegyzem az iskolánkban oktatott erdészeti szakmunkás szakma olykor jelentős fizikai megterheléssel járó jellege, nem teszi lehetővé a nem kifogástalan fizikai és szellemi állapotban lévő tanulók elhelyezését, és foglalkoztatását.
- Szemléletváltás szükséges az iskolai büfék választékaival kapcsolatban. Ez önmagában így igaz, csak hogy nem az iskolai büfé polcain található áru fogja a tanulót vásárlásra késztetni, hanem a lényegesen nagyobb hatású médiumok, televízió, rádió, sajtótermékek. Ennek ellenére teszünk

lépéseket abba az irányba, hogy az iskolai büfében lehessen a modern étkezési szokásoknak megfelelő élelmiszereket (gyümölcsöt, joghurtot, kefirt, barnalisztból készített péksüteményt, stb.) vásárolni.

- Osztályfőnöki órák keretében dietetikus tartson felvilágosító órákat a modern táplálkozással kapcsolatos legújabb ismeretekről.
- E téren is fontos a pedagógusok példamutatása.

4. Személyiség fejlesztése, mentálhigiénés koncepció

Meglehetősen sok helyen megfogalmazásra került, hogy az iskolákra nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedék egészséges életmódra nevelésében. Az egészséges életmódra nevelés ne csak a betegségek megelőzési módjainak megismertetésével történjék, hanem elvárás, hogy az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tiszteletére is neveljünk!

Az utóbbi években megerősödött iskolai mentálhigiénés programok, az elkötelezetten egészségközpontú továbbképzések célja olyan pedagógusi szemléletváltás, amely multiplikálható az iskolai oktató-nevelő munka mindennapos gyakorlatában.

Amikor mentálhigiénéről beszélünk, akkor a lelki egészséget nem orvosi szempontból vizsgáljuk, hanem lelki és kapcsolati kultúrát értünk az alatt. E tekintetben elég sok gond van az ország lakosságát illetően, de a fiatalok fokozottan veszélyeztetettek. Ezért sokat tehet az iskola, a pedagógus. Mentálhigiénés szemlélet, attitűdök, és nevelési gyakorlat nélkül nem teljes az iskolai képzés. Fontos cél az egészségesség, ezen belül a lelki egészség megőrzése, a pszichikai jólét fokozása, a lelki betegségek és problémák megelőzése, az enyhébb lelki és magatartási zavarok stigmatizációmentes rendezése, az ember egészségben tartása. Iskolánk mentálhigiénés szemléletét a magyarországi pozitív primer prevenciós szemlélet határozza meg.

Az elsődleges megelőzés helyszínéként, iskolánkban, a megelőzés az egészség megtartására, a negatív kortársi minták elutasítására, vagy a mára már kialakult szenvedélybetegségek ártalmainak mérséklésére irányulhat. Olyan diákokat kívánunk nevelni, akik tudják, hogy felelősek önmagukért, kapcsolataikért. Képessé kell válniuk saját egyéniségük, lelki egyensúlyuk és alkalmazkodóképességük megóvására. Képeseknek kell lenniük arra, hogy kontrollálják saját viselkedésüket, küzdőképességüket egyéni világukban, közösségi kapcsolataikban (osztály, család, később munkahely) és társadalmi relációjukban. Ezen elvárások megvalósíthatósága érdekében tanulóinknak meg kell tanítanunk a következőket:

- A szenvedélykeltő szerek visszautasítása
- Apróbb sikertelenségek elviselése
- Konfliktusok megoldása
- Korlátok felállítása és azok elfogadása
- Érzelmek kifejezése
- Kapcsolatok építése
- Saját erényeik és gyengéik felmérése
- Az érzések kezelése
- A reklámok nem kívánatos hatásainak kivédése
- Pozitív értékrend kialakítása
- A jó közérzet, a boldogság és sikeresség szükségletének kontrollálása.

Az iskolai nevelésünk során pozitív életvezetési mintát kell nyújtunk. Építenünk kell az emberi kapcsolatokra és ezek védő, fejlesztő hatásaira. Törekednünk kell felelősségvállaló, érzelmileg teherbíró emberi közösségek kialakítására, ezek védelmére és erősítésére.

A mentálhigiénés koncepció beépíthető a mindennapjainkba és a tananyagba is.

1. Osztályfőnöki órák keretén belül évfolyamonként felfelé bővítve a témákat, az életkori sajátosságoknak megfelelően foglalkozunk az egészségnevelési témákkal.

2. Tantárgyi keretben, elsősorban természetismeret, biológia, kémia órákon, ahogy azt az egészségterv korábbi fejezeteiben részletesen leírtuk. Jelentős a testnevelési órák kiemelt szerepe, ahol a rendszeres mozgást, csapatépítő és közösségformáló játékfajtákat népszerűsítünk, mintegy alternatívaként kínálva pl. a droghasználat ellen. A sportolás sajátos eszközeivel hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükön belül kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak.
3. Iskolai programok keretein belül
 - a. Önerőből megvalósítható fejlesztő, megelőzési és közösségpszichológiai programok:
 - i. Életmódnapp
 - ii. Sportnap
 - iii. Iskolanap
 - iv. Iskolai kulturális programok
 - v. Önismereti-, kommunikációs-, készségfejlesztő-, konfliktuskezelő klubfoglalkozások
 - vi. Szakkörök
 - vii. Tanulást segítő tréning
 - viii. Szabadidős rendezvények
 - ix. Egyéni beszélgetések, tanácsadások
 - b. Külső szakmai szervezettel, szakértőkkel megvalósítható programok:
 - i. Önismereti csoportok
 - ii. Kortárssegítők képzése
 - iii. Alternatív szülői értekezlet
 - iv. Mentálhigiénés szakemberek bevonása az osztályfőnöki órák megtartásába

A belső erőforrásokat is felhasználó programokat és a külső szakmai segítséggel lebonyolítottakat is a szülők és a diákönkormányzat támogatásával koordináljuk.

5. Küzdelem a káros szenvedélyek és a kábítószer fogyasztása ellen

Az utóbbi évek megdöbbentő drogstatistikákkal rémítettek meg bennünket és minden ép lelkületű embert. A vizsgálatok kimutatása szerint az alkoholfogyasztás megkezdése is mind alacsonyabb korosztályokhoz kötődik, s egyre szélesebb társadalmi rétegeket érint. A dohányzás problémakörével való szembesülés már az általános iskolai korosztályokban megkezdődik. A dohányzás káros hatásainak visszaszorítására született törvények, rendeletek betartása és betartatása – amennyi abból lehetséges – sokat segíthet a kedvezőtlen helyzet javításában.

Iskolánkba nagyobb részben hátrányos helyzetű tanulók járnak, akik e téren is, ha lehet, még veszélyeztetettebbek, mint a többiek. Tanítványaink nagy része dohányzik, egy részük fogyaszt alkoholt, és feltételezhető, hogy néhányan, alkalmyszerűen élnek a drogok nyújtotta élvezettel is.

A káros szenvedélyek és a kábítószer fogyasztása elleni küzdelemben prioritást élveznek az alábbi feladatok:

- Határozott fellépés a dohányzás visszaszorítására
- Az alkoholfogyasztás társadalmi és élettani következményeinek tudatosítása
- Ismeretterjesztő előadások szervezése
- Osztályfőnöki órákon adott témakörök feldolgozása
- Kapcsolattartás mentálhigiénés és drogprevenciós szakmai szervezetekkel
- Kiscsoportos személyiségfejlesztő tréningek (pl. a „nemet mondás” képességének kialakítására)
- Együttműködés a diákönkormányzattal, a szülői házzal
- A pályázati lehetőségek kihasználása

Legfényegetőbbnek a drogok közelségét érezzük, ezért az iskolai drogstratégiát a következők szerint állítottuk össze:

Iskolai drogstratégia

Egészségmagatartási, drogfertőzöttségi állapotfelmérés

A Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium helyzetét drogfertőzöttség szempontjából két tényező határozza meg:

1. A megye és a település helyzete

Az iskola Csongrád megye Ásotthalom nevű településén található. Csongrád megye sajnálatosan a hat legveszélyeztetettebb térség egyike. A tanulók beiskolázási területe jórészt három megyét ölel fel: Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyéket. Mindhárom megye szerepel a legveszélyeztetettebb térségek listáján. Ezt a negatív képet némileg enyhíti Ásotthalom település helyzete a megyén belül. A település viszonylag nagy távolságra van a legközelebbi nagyvárostól, határ menti helyzete pedig csökkenti az átmenő forgalmat. Maga a település egy viszonylag zárt közösséget alkot, ahol az információterjedés gyorsabb, az egymásra figyelés intenzívebb.

2. A tanulók szociális helyzete

Tanulóink jelentős hányada rossz családi és szociális körülmények közül kerül iskolánkba. Ez sajnálatos módon felerősíti az önpusztító, személyiségromboló tendenciákat.

Az iskola jövőképe

Iskolánk általános célja testben-lélekben egészséges, szakmájukhoz értő fiatalok nevelése és képzése. Egészségnevelés (s így drogmegelőzés) szempontjából pedig célunk, hogy az oktatási ciklus végén felelősségteljes döntésre, önálló életvitelre képes, egészséges szemléletű fiatalokat búcsúztassunk iskolánktól.

Erősségek

- iskolavezetés támogatása
- aktív pedagógusok munkája
- helyiségek használata
- szakirányú képzettség megléte (drogügyi koordinátor)
- külső kapcsolatrendszer megléte
- alapítványi támogatás.

Gyengeségek

- tantestület egységes szemléletének hiánya
- passzív pedagógusok hozzáállása
- anyagi források hiánya.

Lehetőségek

- növekvő igény a prevencióra
- pályázási lehetőségek növekedése.

Veszélyek

- politikai instabilitás
- családi és szociális helyzet romlása társadalmi szinten.

Az iskolai misszió prioritásainak meghatározása

- *Az iskolai eszközrendszerre ható célok:* a tantestület mentálhigiénájának javítása, drogügyi koordinátor alkalmazása az iskolai drogmegelőzési munka fejlesztésére, iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési munkaközösség megalakítása, tagjainak továbbképzése, működőképes külső és belső kapcsolatrendszer kialakítása (egészségügyi szervekkel, az önkormányzat szakszolgálataival, rendészeti szervekkel), drogfertőzöttségi állapotfelmérés módszereinek kidolgozása, a drogprevencióhoz megfelelő anyagi háttér megteremtése, a dohányzással és alkoholfogyasztással kapcsolatos szabályok betartatása

- *A tanulókra ható célok:* ismeretfejlesztés (a tanulók droggal kapcsolatos ismereteinek javítása), készségfejlesztés (a döntéshozási, nemet mondási készség fejlesztése), egészségmotiváció kialakítása, egészséges szemléletmód kialakítása, szakköri tevékenység fejlesztése, iskolaújtság fejlesztése, a tanulók részére elérhető fogadóórák rendszerének kidolgozása, az iskolai szinten megjelenő drogproblémák kezelési folyamatának kidolgozása

Programtervezés

A drogprevenációs feladatok végrehajtásának színterei a különböző programok.

Általános programok: a teljes tanulói kört célozzák meg.

Az iskolai eszközrendszerre hatóan:

- az iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési munkaközösség megalakítása
- az iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési munkaközösség működési feltételeinek kialakítása (időkeretek, pénzügyi feltételek)
- a drogügyi koordinátor munkaköri leírásának elkészítése.

A tanulókra hatóan:

- szaktárgyi órák témafeldolgozása
- osztályfőnöki órák
- sportnap
- egészségnap
- filmvetítés
- szakkörök
- iskolaújtság
- gyógyult drogos megszólaltatása.

Szelektív programok: a kockázati csoportokat célozzák meg.

Az iskolai eszközrendszerre hatóan:

- a tanári kiégés elkerülését célzó program biztosítása.

A tanulókra hatóan:

- kiscsoportos beszélgetés
- mentálhigiénés klub
- felzárkóztató (a réteghelyzetből fakadó különbségek megszüntetésére irányuló) programok a veszélyeztetett fiatalok számára.

Indikált programok: olyan egyéneket céloznak meg, akiknél már valamilyen probléma felfedezhető drogfogyasztással kapcsolatban (pl. kipróbálás, törvénnyel való összeütközés).

Az iskolai eszközrendszerre hatóan:

- a drogproblémával küzdő fiatal iskolai segítőinek kijelölése (drogügyi koordinátor, védőnő, iskolaorvos)
- működési feltételek biztosítása problémakezelésre (helyiség, pénzügyi keretek).

A tanulókra hatóan:

- egyéni elbeszélgetés
- a drogproblémás fiatalok ellátása a kompetenciahatárok betartásával.

Kapcsolati rendszer

Együttműködők: egészségfejlesztési-drogmegelőzési munkaközösség, SZSZ, DÖK, Ásotthalmi Bedő Albert Alapítvány, Családsegítő Szolgálat, iskolaorvos, védőnő, Gondozási Központ Lélekszerviz Mentálhigiénés Szolgáltató Betéti Társaság.

Akcióterv

Az iskolában az oktatási ciklus 4 tanévből áll. A programsorozat tanévenként ismétlődik.

Egy tanév akcióterve:

Időpont	Tematika	Kinek	Felelős
augusztus	- az egészségfejlesztési munkaközösség megalakítása, működési feltételeinek kialakítása, - a drogügyi koordinátor munkaköri leírásának elkészítése - a drogproblémás fiatalok iskolai segítőinek kijelölése - a működési feltételek biztosítása problémakezelésre	iskolai tantestület	igazgató, egészségfejlesztési munkaközösség
szeptember	- a bejövő évfolyamok közösségi fejlesztése - az osztályközösségek „összerázása” a nyár után - felzárkóztató program - gólyabál - az iskolaújítás - egészségfejlesztési szemléletű használatának áttekintése - a személyiségfejlődést szolgáló szakköri tevékenység beindítása	9. évfolyam minden évfolyam	egészségfejlesztési munkaközösség, osztályfőnöki munkaközösség, DÖK
október	- az osztályfőnöki órák - egészségfejlesztési- drogmegelőzési programjának elindítása - mentálhigiénés klub elindítása - sportnap	minden évfolyam veszélyeztetett fiatalok minden évfolyam	osztályfőnöki munkaközösség, egészségfejlesztési munkaközösség vezetője, testnevelés tanár, DÖK

november	- filmvetítés	minden évfolyam	egészségfejlesztési munkaközösség vezetője
december	- AIDS-ellenes Világnap tájékoztatókkal egybekötve	minden évfolyam	egészségfejlesztési munkaközösség
január	- gyógyult drogos megszól.	minden évf.	egészségfejlesztési munkaközösség
február	- a pedagógusok továbbképzésének tervezése (pl. kiegész elleni rekreációs tréning)	tantestület	Igazgató
március	- pályázatírás		egészségfejlesztési munkaközösség vezetője
április	- drogproblémás fiatalok számára szervezett foglalkozás	drogproblémás fiatalok	egészségfejlesztési munkaközösség vezetője
május	- Dohányzásmentes Világnap alkalmából szervezett iskolai ismeretátadó, egészségmotivációt fejlesztő program	minden évfolyam	egészségfejlesztési munkaközösség, osztályfőnöki munkaközösség,
	- Erdők napja	minden	DÖK, osztályfőnöki
	- Kihívás napja	évfolyam	munkaközösség
június	- az éves programok lezárása, értékelése		igazgató, egészségfejlesztési munkaközösség, osztályfőnöki munkaközösség, diákönkormányzatot segítő pedagógus

6. Problémakezelés az iskolaorvossal és a védőnővel együttműködve

Az együttműködés módjai:

- Az osztályvizsgálatok során a figyelem felhívása a rendszeres testmozgás, fizikai aktivitás, a sport fontosságára
- Az érintett tanulók esetében a helyes testtartás elsajátítása, a rendszeres gyógytorna és az úszás fontosságának hangsúlyozása
- A „fénytörési hibák” és az egyéb látásproblémák gondozása
- Túlsúlyos tanulók számára táplálkozási és diétás tanácsadás
- A korszerű, egészséges táplálkozási szokások népszerűsítése (menza, iskolai büfé, áruházak ...)
- Segítségnyújtás a beilleszkedési és pszichoszociális problémákkal küzdők számára
- A magas vérnyomással, cukorbetegséggel és egyéb úgynevezett civilizációs betegségekkel küzdő tanulók gondozása
- Előadások szervezése többek között az alábbi témakörökben:
 - A mellrák és a hererák megelőzése és szűrése, önvizsgálati módok
 - Egészséges táplálkozás
 - Nemi betegségek terjedése, megelőzése, kiemelten az AIDS.

A konkrét teendőket személyre szabottan, egyénileg, illetve kiscsoportos foglalkozások keretében határozzuk, oldjuk meg.

7. Szülők és a család bevonása a programokba

Az egészségneveléssel kapcsolatosan meghatározott céljaink eléréséhez elengedhetetlen a szülőkkel történő folyamatos és aktív kapcsolattartás. Egy részről, mert a szülőknek is tudniuk kell, hogy milyen – az eddig közismerteken túli – értékközvetítés történik gyermekük számára, másrészt pedig a tanulók, fiatalok kialakuló attitűdjeiket, nagyobb arányban a szülői ház hatására alakítják ki.

A szülők tájékoztatása – az egészségneveléssel kapcsolatosan gyermekük felé közvetített ismeretekről – többnyire az osztályfőnökök által megtartott szülői értekezleteken történik meg. Ezen alkalmakkor, fontosabb kérdésekről, az igazgató központi tájékoztatást nyújt.

Elvárjuk a szülőket a különféle iskolai rendezvényeinkre .

(Sportnap, Erdők Napja, Kihívás Napja, AIDS-ellenes Világnap, Dohányzás-ellenes Világnap, ismeretterjesztő előadásaink, szalagavató bál, stb.)

Általánosságban elmondható, hogy a szülők többsége egyetért céljainkkal, és aktívan segíti az egészséges életmód, tanulóinkban való kialakítását célzó tevékenységünket.

A következő időszakban igyekszünk komolyabb hangsúlyt fektetni arra, hogy az egészségneveléssel kapcsolatos eddigi tevékenységeinkbe, iskolai rendezvényeinkbe, a szülők minél nagyobb arányban kapcsolódjanak be. Fontos lenne ez amiatt is, mert a nagyobb részben hátrányos helyzetű tanulóink szülei is közel hasonló gondokkal küzdenek, mint az iskolánkba járó diákjaink!

8. Környezeti nevelési program

1. Az iskolai környezeti nevelés törvényi háttere

A Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium a közoktatásról szóló törvény 2003. évi módosítása 48.§(3.) bekezdése előírásának és a Csongrád Megyei Közgyűlés – mint fenntartó elvárásainak figyelembe vételével készíti el a környezeti nevelési programot.

2. Helyzetelemzés, helyzetkép

Iskolánk évszázados múltra visszatekintő intézmény, mely 1883 óta működik erdészeti szakképzés céljából, így épületállományának zöme és a parkja is idős, melynek felújítása fokozott figyelmet igényel. A felújítások és a bővítések során fontos szempontnak tartjuk a korszerű környezet-gazdálkodásnak megfelelő fejlesztéseket. A rendszerváltást követően 1994-ben iskolánk visszakapta a 441 ha-os tanulmányi erdejét, amely kiváló lehetőséget biztosít számunkra, hogy bemutassuk tanulóinknak a fenntartható erdőgazdálkodás gyakorlatát. Intézményünk parkja megyei vonatkozásban is jelentős és példa értékű, mint oktatási bázishoz tartozó zöldfelület. A tanulmányi erdő és a park nemcsak az oktatás helyszínéül szolgál, hanem esztétikus és egészséges környezetet biztosít az iskola tanulói számára a szabadidős és a sport (rekreációs) tevékenységek számára. Az iskola helyzetéből és profiljából adódóan a természetvédelmi nevelést hangsúlyos pedagógiai feladatként kezeljük a közismereti és a szakmai tárgyak tanításánál egyaránt.

2.1. A környezeti nevelés színterei iskolánkban

Tanórán, szakmai gyakorlaton

A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Mindig az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel. Mivel tanulóink 35-40%-a potenciálisan veszélyeztetett a hátrányos családi - és a családok rossz anyagi helyzete miatt, ezért az osztályfőnöki

órákon az egészséges életviteli szokások témakör feldolgozására nagy hangsúlyt fektetünk. Az osztályfőnökök a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködve valósítják meg ezt a pedagógiai feladatot. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van. A szakmai gyakorlati órákon nagy gondot fordítunk a megfelelő hulladékkezelésre, pl. gépszerelesnél tudatosítjuk a tanulóknak, hogy a fáradt olaj és a gépzsírok a veszélyes hulladék kategóriájába tartoznak, nagyon körültekintően kell gyűjteni, hogy ne szennyezzük vele a környezetet. Az erdészeti és kertészeti gyakorlaton bemutatjuk a biológiai védekezés technológiáját. A szerves hulladékból komposztot készítünk.

Tanórán kívüli programok

Tanulóink szakköri foglalkozáson gyakorolhatják a természetvédelmi feladatokat, mint például a téli madárvédelemmel kapcsolatos tennivalókat. Évente legalább egyszer meglátogatjuk a Szegedi Vadasparkot, amelynek élővilágát szervezett vezetéssel ismerhetik meg tanulóink. A kollégiumban, a szabadidős programokban meghívott előadókkal szervezünk tanítványaink számára környezeti nevelési foglalkozásokat. Minden évben szervezünk az osztályok számára tanulmányi kirándulást, amelynek programjában szerepel a nemzeti parkok meglátogatása is.

Különböző akciókban veszünk részt:

- Tanulóink sok környezetvédelemmel foglalkozó csoport-akcióban vállalnak komoly szerepet. A helyi település (Ásotthalom) takarítási akciójában tavasszal és ősszel kézi és gépi takarítást és lomtalanítást vállalunk. Az iskola szakterületéből adódóan a fásítási és virágosítás akciókban is jelentős szerepet vállalunk, hogy az iskola szűkebb és tágabb környezetének esztétikusabb és egészségesebb kialakításában aktívan részt vegyünk.
- A jeles napokhoz; - Víz világnapja, Föld napja, Madarak és fák napja, Erdők napja, Állatok napja - évente rendezünk tanulóink aktív közreműködésével programokat.

3. Erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint a külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is.

- **Tanárok:** Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai környezeti nevelés egységes szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, illetve tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. Mivel a tanári karunk 25%-a alapképzésben vagy posztgraduális képzésben elsajátította a környezetvédelem alapvető ismereteit, ezt a munkát az ő aktív bevonásukkal végezzük. Azoknak a kollégáknak, akik most kívánnak bekapcsolódni az iskola környezeti nevelési munkába, az ezen a területen tájékozottabb, tapasztaltabb kollegák tanácsokat, javaslatokat adnak.

- **Diákok:** Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoporthoz.

- **Tanárok és diákok:** A diákok és tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg, a tanórán kívüli környezeti nevelési tevékenységek áttekintése és megszervezése igazgatóhelyettesi és kollégiumvezetői feladat.

- **Tanárok és szülők:** Az iskolai környezeti nevelés területén nélkülözhetetlen a szülői ház bevonása is. Mivel a szülők többsége nem megfelelően iskolázott és nem rendelkezik a környezettudatos szemlélettel, ezt úgy kívánjuk fejleszteni, hogy az iskolában elsajátított viselkedési formákat, ismereteket otthon is alkalmazzák a tanulók.

- **Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak:** Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentsük a felesleges papírfelhasználást, csökkentjük a féloldalas papírok használatát, kicsinyített és kétoldalas fénymásolást alkalmazunk, folyamatosan gyűjtjük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Példamutató, ha a tanulók látják, hogy az iskola épületének takarítása során környezetkímélő, az egészségre nem ártalmas tisztítószereket használunk. Ezek beszerzése és felkutatása az iskolai gondnok feladata. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztéséhez a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

Iskolán kívüli együttműködés

- **Fenntartó:** Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés - az iskola egész életén belül – a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is hozzájáruljon a környezeti nevelési programunk finanszírozásához.
- **Környezeti neveléssel foglalkozó intézmények:** A tanórai és a tanórán kívüli környezeti nevelési programot színesebbé és tartalmasabb teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk számára így fontosak az állatkertek, vadasparkok, nemzeti parkok és a múzeumok. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Minden tanuló számára biztosítani szeretnénk, hogy az iskolai tanulmányai során legalább egyszer részt vegyen egy környezeti témájú intézménylátogatáson. Az adott intézményekkel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.

- **Civil szervezetek:** A civil szervezetek szakmai ismereteikkel és programjaikkal segítik környezeti nevelési munkánkat. Tantestületünk több pedagógusa aktív tagja több civil szervezetnek, vagy jó kapcsolatot alakított ki velük. A Magyar Madártani Egyesületnek tagja egyik tanárunk. Ezen keresztül az iskola értesül a különböző egyesületi rendezvényekről, hasznos kiadványok megjelenéséről. Az egyesület tagjai meghívott előadóként előadásokat, rendezvényeket szerveznek az iskola tanulói és dolgozói számára. Az Ásotthalmi Orchis Természetvédelmi Egyesületnek több tanárunk is tagja. Az iskola, ha szükséges, termet, helyszínt biztosít az Egyesület szervezett programjaihoz. Tanáraink igyekeznek bevonni tanulóinkat a helyi egyesület környezet és természetvédelmi tevékenységébe, hogy a gyakorlatban is elsajátíthassák ezeket a feladatokat. A szegedi székhelyű CSEMETE Természet és Környezetvédelmi Egyesület szakembereinek segítségével továbbképzéseken, rendezvényeken vehetnek részt a diákok és tanárok egyaránt.
- **Hivatalos szervek:** A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségvédelmi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javasatainkra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

Iskolai büfé

Diákjaink részére a kollégiumi étkezések mellett az iskolai büfé kínálata is rendelkezésükre áll. Kíváncsi, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat. Időszerűvé vált annak felmérése, hogy az egészséges táplálkozás érdekében mi legyen a büfé kínálata, hiszen ez is fontos része a környezeti nevelésnek. Ezt a feladatot az iskolai diákönkormányzat végzi el, majd az eredmény ismeretében az iskolavezetés megbeszélést folytat a büfé működtetőjével.

Anyagi erőforrások

Saját erőforrások

- **Költségvetés:** Az iskolai költségvetésből minden évben olyan felújításokat kell végezni, amelyek a környezetbarát és kulturált környezet megteremtését, továbbá a környezetkímélő működtetést szolgálják. A költségvetésből biztosítani kívánjuk a környezeti nevelési munkához szükséges eszköz- és szakkönyvvásárlást.
- **Alapítvány:** Az iskolai alapítvány – rászorultsági alapon – támogatja a tanulók környezeti nevelési rendezvényeken való részvételét.

Külső erőforrások

- **Fenntartó:** Mivel a közoktatási törvény előírja a környezeti nevelési feladatot minden iskola számára, annak anyagi fedezetét a fenntartóval való egyeztetés alapján kívánjuk biztosítani. Az egyeztetési feladatot az iskola igazgatója végzi, majd a pénzösszeg elosztásáról a diákönkormányzat munkáját segítő pedagógus, az osztályfőnök és a környezeti nevelést koordináló tanár dönt.
- **Saját bevétel:** Az iskolának a külső munkák elvégzéséből, gépek kölcsönzéséből, teremkiadásból, szállásadásból, szakképzési támogatásból saját bevétele is van, melynek összege változó. Az iskolai beszerzési egyeztetések során határozzuk meg, mekkora összeg fordítható környezeti nevelési célokra. A tanárok kéréseit összegyűjtve a környezeti nevelési feladatot koordináló tanár képviseli a környezeti nevelési munka érdekeit.
- **Pályázat:** A pályázat-megjelenésének figyelése az iskola vezetőségének a feladata. Az igazgató és igazgatóhelyettes tájékoztatja a kollegákat a pályázati lehetőségekről, és segít a pályázatok elkészítésében.

4. Alapelvek, jövőkép, célok

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát, a mindennapi életben való megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell világítanunk.

- A fenntartható fejlődés;
- A fenntartható gazdálkodás modelljei;
- Alapvető emberi szükségletek;
- A helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- A kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
- Emberi jogok;
- Demokrácia;
- Biológiai és társadalmi sokféleség

Hosszú távú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak a tanítványaink. Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:

- A környezettudatos magatartást és életvitelt,
- A személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos életvitelt,
- A természetes és az ember alkotta környezet értékei iránti felelős magatartást
- A természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését,
- Az egészséges életmód igényét és elsajátíttatni az ehhez vezető technikákat, módszereket.

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban:

- Ökológiai szemlélet és gondolkodásmód,
- Analízis és szintetizálás,
- Problémaérzékenység
- Együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód,

- Vitakészség, kritikus véleményalkotás,
- Kommunikáció, média használat,
- Az információfeldolgozás képességének fejlesztése,
- Konfliktuskezelés és megoldás
- Állampolgári részvétel és cselekvés,
- Értékelés és mérlegelés készsége.

5. Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Iskolánkban a diákok számára olyan oktatást kívánunk biztosítani, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Ennek megvalósítása érdekében interaktív módszerek segítségével együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozatalra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Munkánk az iskolai élet sok területére kiterjed. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem, egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Mivel a természettudományos tantárgyakat tanító tanáraink többsége elvégezte a környezetvédelem szakot, így ők már hangsúlyos feladatként kezelik a környezeti nevelést a tárgyaik tanítása során. Ezt a kört kívánjuk bővíteni a humán, a szakmai és a készségfejlesztő tantárgyak tanítása során is.

6. Konkrét célok

- Az iskolában tervezett új képzési irányok, mint például az érettségi kidolgozása során a környezeti nevelési vonatkozások összegyűjtése, tananyagba építése,
- A tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához,
- Tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása,

- Környezeti nevelési irodalmak feldolgozásán alapuló foglalkozások szervezése: témanap.

7. Hagyományok ápolása

- Az iskola hírességeinek bemutatása
- Az iskola környékén található nevezetességek feltérképezése
- A kulturális és természeti értékek felkutatása
- Jeles napokhoz kötődő rendezvények szervezése (Víz, Föld napja, Madarak fák napja, stb.)
- Osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában.

8. Szaktárgyi célok

- A hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon - a környezetszennyezés hatása a természeti és az épített környezetre, valamint az emberre
- A környezetkímélő technológiák és munkamódszerek bemutatása és gyakoroltatása.

9. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

Iskolánkban minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy egységes világképet alakítsunk ki a diákjainkban az őket körülvevő világról. Fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen.

A megvalósítás lehetőségei:

- Terepi munka során: terepgyakorlat, tanulmányi kirándulás, akadályverseny;
- Szakkörök,
- Iskolazöldesítés,
- Témanap, témahét;
- Tanulmányi látogatás: múzeumban, állatkertben, botanikus kertben, szennyvíztisztító, szeméttelp;
- Zöld Napok megünneplése, a naphoz kapcsolódó rendezvények, akadályversenyek szervezése.

10. Módszerek

Olyan módszereket választunk, amelyekkel hatékonyan tudjuk megvalósítani a környezeti nevelés céljait, feladatait. Főleg az interaktív módszerek alkalmazását

kell szorgalmaznunk, amelyeket továbbképzések során ismerhetnek meg és próbálhatnak ki a kollegák.

- Kooperatív (együttműködő) tanulási technikák, mint pl.: csoportmunkák;
- Játékok, pl.: szituációs játékok;
- Modellezés;
- Projekt módszer;
- Terepgyakorlati módszerek;
- Közösségépítés;
- Művészi kifejezés.

11. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Folyamatosan pótolni kell az elhasználódott eszközöket, és új eszközök beszerzésével a fejlődést is követni kell. A terepi munkákhoz biztosítani kell a biológiai és kémiai víz, - talaj, - levegő vizsgálatokhoz szükséges eszközöket, vegyszereket. Folyamatosan fejleszteni kell a környezeti nevelési szak- és CD-könyvtárat. Biztosítani kell a környezeti nevelési programok számára szükséges szemléltető és tanulási segédeszközöket.

A felsorolt feltételek kialakítására az anyagi fedezetet az „Anyagi erőforrások” című alfejezet tartalmazza.

12. Kommunikáció

Fő célkitűzésünk, hogy segítsük a diákjainkat abban, hogy a nagyszámú írott, hallott és látott információkat - amelyet a média közvetít - fel tudják dolgozni. Segítjük őket, hogy megfelelően értelmezzék, kritikusan elemezzék, és megfelelő következtetéseket tudjanak levonni a környezeti témájú hírekből.

A kritikus gondolkodás fejlesztésével a reklámok okozta túlfogyasztás elkerülésére próbáljuk felkészíteni tanulóinkat. Fontos, hogy megtanulják elkülöníteni az értékes információt az értéktelentől.

Iskolán belüli kommunikáció formái

- Kiselőadások tartása megfelelő szemléltetőeszközökkel;
- Házi dolgozatok készítése;
- Poszterek készítése és bemutatása;
- Vitaforum környezetvédelmi témában;
- Faliújság készítése, aktuális információk közlése.

Iskolán kívüli kommunikáció formái

- Média-elemzés: környezetvédelmi cikkek, rádió és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- A közvetlen környezet állapot-felmérése, értékelése, kapcsolatfelvétel az illetékes szervekkel és önkormányzattal.

13. Minőségfejlesztés

Az iskola környezeti nevelési munkájának mérése, értékelése megegyezik az iskola életének más területén alkalmazottakkal. (Lásd az Intézményi Minőségirányítási program)

14. Továbbképzés

Az iskola továbbképzési programjában minden évben legalább egy tanár vesz részt a külső intézmények által szervezett környezeti nevelési tanár-továbbképzéseken.

Melléklet

15. Ajánlott irodalom a környezeti nevelési könyvtár fejlesztéséhez

- Adorján Rita: Magonc. 1998, Mecseki Erdészei Rt.
- Béres Mária: Az erdőből jöttünk. 1994, Független Ökológiai Központ.
- Cornell, J.: Kézenfogva gyerekekkel a természetben. 1998, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.
- Csonka A. – Fésű J. Gy. (szerk.): Zöld hálózat. 1997, Ökológiai Kultúra Fejlesztéséért Alapítvány.
- Disinger-Monroe: A környezeti nevelés fogalma. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Frank – Zamm: Környezeti nevelés a városban. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Gulyás Pálné (szerk.): Környezetvédelmi oktatás szakérői tevékenység elméleti és gyakorlati megalapozása. 1998, TKTE.
- Gulyás Pálné – Láng Edit – Vízy Istvánné: A természetvédelem, környezetvédelem bevezetése a nevelésbe. 1994, 1998, TKTE.
- Havas Péter (szerk.): A környezeti nevelés gyökerei Magyarországon. 1996, Körlánc-Infogroup.
- Havas Péter: Környezeti nevelés Európában. 1999, Körlánc.
- Hegedűs Gábor (szerk.): Projekt módszer I–II. III. 1998-2000, Hírös Akadémia.
- Hortobágyi Katalin (szerk.): Környezeti nevelés az erdei iskolában. Réce-füzetek 4. 1995, Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért.
- Hortobágyi Katalin: Ahol a fáktól jobban látni az erdőt. Altern füzetek 6.
- Hortobágyi Katalin: Projekt kézikönyv. Altern füzetek 1.
- Horváth Attila: Kooperatív technikák – Altern füzetek 7. IFA.
- Jónás Ilona (alk.szerk.): A környezeti nevelés és a földrajztanítás. 1998, Földrajztanárok Egylete.
- Juhász-Nagy Pál : Vázlatok az ökológiai kultúra tematikájához. 1993, TKTE.
- Juhász-Nagy Pál – Zsolnai László: Humánökológia. 1992, ELTE.
- Kárász Imre: Ökológiai és környezetvédelmi alapismeretek. 1990, Typotex Kft.

- Kárász Imre (szerk.): Környezetünk vizsgálata. 1993, NSZI.
- Könczey Réka – Nagy Andrea: Zöldköznapi kalauz. 1997, Föld Napja Alapítvány.
- Legány András (szerk.): Környezeti nevelés a táborban. Réce-füzetek 2. 1993, Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért.
- Lehoczky János: Hasznoskönyv. 1997, Környezetgazdálkodási Intézet.
- Lehoczky János: Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata. 1998, Raabe.
- Monore-Cappaert: Környezeti nevelés a tantervekben. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Moser – Pálmai: A környezetvédelem alapjai. 1992, Tankönyvkiadó.
- Palmer, Joy – Neal, Philip: A környezeti nevelés kézikönyve. 2000, Routledge – Körlánc – Infogroup.
- Pennock – Bardwell: Környezeti témák a tanórán. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Rohwedder – Alm: Számítógép a környezeti nevelésben: multimédia és hálózati tanulás. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Scheibert F. (szerk.): A környezeti nevelés és a helyi tanterv. 1997, Infogroup.
- Sípos Imréné: Iskolavezetés és környezeti nevelés. 1998, Körlánc.
- Szerényi Gábor (szerk.): Környezeti nevelés a szakkörön. Réce-füzetek 3. 1994, Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért.
- Tourtillot – Britt: Környezeti nevelési segédletek értékelése. 1998, Környezeti Nevelési Egyesület.
- Vásárhelyi Tamás: A városban. Városi környezet és környezeti nevelés. 1998, Körlánc.
- Vásárhelyi Tamás: Szitakötészet. 1994, Független Ökológiai Központ.
- Vásárhelyi Tamás – Victor András (szerk.): Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia. 2003, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.
- Vida Gábor – Gulyás Pálné – Tóth Albert (szerk.): Kultúra – Nevelés, Oktatás – Környezet. 1999, TKTE.

Összegzés

Iskolánk egészségnevelési és környezeti nevelési programjával igyekszik megfelelni annak a felelősségteljes kihívásnak, amellyel hozzájárulhat az egészséges életet értéként kezelő és környezetükért felelősséget vállaló, környezettudatos szemlélettel rendelkező polgárok neveléséhez. A társadalmunkat és a Földünket egyaránt érintő globális problémák, a fenntartható fejlődés ismerete, a modern természettudományos műveltségen kívül, az általános műveltségnek is szerves része, mindannyiunk közös érdeke.

Az iskoláknak, mint az intézményes szocializáció kiemelkedő fontosságú színterének, fontos szerep jut a felnövekvő generációk egészségmagatartásának formálásában. A tanulók az iskolában nem csak az életre készülnek, hanem az iskola is maga az élet, szövevényes személyközi és intézményes viszonyulási formáival. A személyközi és intézményes kapcsolatok gazdagsága teszi az iskolát valódi, életteli szocializációs színterré, ahol a diáknak rendkívül szerteágazó ismerethalmazra, viszonyulásmódokra, attitűdökre kell szert tennie. Ebben a feladatban – a diákot a nagybetűs Életre való felkészítési folyamatban –, a jelen Egészségügyi Program és a Környezeti Nevelési Program elkészítésével és megvalósításával is igyekszünk megfelelni a társadalom által velünk szemben támasztott elvárásoknak.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
Jogszabályi háttér.....	2
Az egészségnevelés célja	4
Iskolánk egészségnevelési céljai.....	9
Az iskolai egészségnevelés területei	10
Iskolánk egészségneveléssel összefüggő feladatai	10
1. Az egészséges életmódra nevelés a tanítási órákon.....	11
2. Mindennapos testmozgás	19
3. Iskolai étkeztetés.....	23
4. Személyiség fejlesztése, mentálhigiénés koncepció	25
5. Küzdelem a káros szenvedélyek és a kábítószer fogyasztása ellen	28
Iskolai drogstratégia.....	29
Egészségmagatartási, drogfertőzöttségi állapotfelmérés	29
Az iskola jövőképe.....	29
Az iskolai misszió prioritásainak meghatározása	30
Programtervezés.....	31
Kapcsolati rendszer.....	32
Akcióterv	32
6. Problémakezelés az iskolaorvossal és a védőnővel együttműködve	35
7. Szülők és a család bevonása a programokba	36
8. Környezeti nevelési program	36
1. Az iskolai környezeti nevelés törvényi háttere	37
2. Helyzetelemzés, helyzetkép.....	37
3. Erőforrások	39
4. Alapelvek, jövőkép, célok	43
5. Az iskola környezeti nevelési szemlélete	44
6. Konkrét célok.....	44
7. Hagyományok ápolása	45
8. Szaktárgyi célok.....	46
9. Tanulásszervezési és tartalmi keretek.....	46
10. Módszerek.....	46
11. Taneszközök	47
12. Kommunikáció.....	47
13. Minőségfejlesztés.....	48
14. Továbbképzés	48
15. Ajánlott irodalom a környezeti nevelési könyvtár fejlesztéséhez.....	49

Összegzés.....	51
Az iskolaorvos véleménye	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
A védőnő véleménye	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Tartalomjegyzék	52